

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 12. lokakuuta 2020
(OR. en)

11661/20

COEST 202
CFSP/PESC 825

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettiläjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Päivämäärä:	12. lokakuuta 2020
Vastaanottaja:	Valtuuskunnat
Ed. asiak. nro:	11660/20
Asia:	Neuvoston päätelmät Valko-Venäjältä

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä neuvoston (ulkoasiat) istunnossaan 12. lokakuuta 2020 hyväksymät päätelmät Valko-Venäjältä.

Neuvoston päätelmät Valko-Venäjältä

1. Neuvosto palauttaa mieleen aiemmat päätelmänsä Valko-Venäjältä ja korkean edustajan EU:n puolesta antamat viimeaikaiset julkilausumat ja pitää erittäin valitettavana, että Valko-Venäjän viranomaiset eivät ole kuulleet Valko-Venäjän kansan jatkuvia vaatimuksia perusoikeuksiensa ja ihmisoikeuksiensa kunnioittamisesta.
2. Neuvosto on todennut, että 9. elokuuta järjestetyt presidentinvaalit eivät olleet vapaat eivätkä oikeudenmukaiset. Valko-Venäjän paikallisilta vaalitarkkailijoilta saadut luotettavat raportit osoittavat, ettei vaaliprosessia toteutettu maan lainsäädännön eikä maan kansainvälisten sitoumusten mukaisesti. Aleksandr Lukašenkalta puuttuu demokraattinen legitimitetti. Valko-Venäjän kansa vaatii selvästi uusia vaaleja. Tätä taustaa vasten EU tukee oikeutettuja vaatimuksia uusien, vapaiden ja oikeudenmukaisten presidentinvaalien järjestämisestä kansainvälisten normien mukaisesti ja Etyjin/ODIHR:n valvonnassa.
3. Neuvosto toistaa täyden tukensa Valko-Venäjän suvereniteetille ja itsenäisyydelle. Neuvosto korostaa Valko-Venäjän kansalaisten demokraattista oikeutta valita presidenttinsä uusilla, vapailla ja oikeudenmukaisilla vaaleilla ilman ulkopuolista puuttumista. Valko-Venäjän pitkäaikainen vakaus ja suvereniteetti voidaan taata ainoastaan pitämällä voimassa ihmisoikeudet, demokratia ja oikeusvaltio ja järjestämällä Valko-Venäjän kansan demokraattista tahtoa noudattavat vapaat ja oikeudenmukaiset vaalit.
4. EU vetoaa Valko-Venäjän viranomaisiin, jotta ne ratkaisisivat kriisin rauhanomaisesti ja demokraattisesti käymällä osallistavaa kansallista vuoropuhelua laajemman yhteiskunnan ja erityisesti koordinoituneuvoston kanssa. EU antaa edelleen tukensa Etyjin tämänhetkisen ja tulevan puheenjohtajan ehdotukselle vuoropuhelun helpottamisesta. EU aikoo edistää tällaista toimintatapaa suhteessa kaikkiin kansainvälisiin toimijoihin ja pitää valitettavana, ettei Valko-Venäjä Etyjiin osallistuvana valtiona ole reagoinut tarjoukseen.

5. Neuvosto tuomitsee jyrkästi Valko-Venäjän viranomaisten rauhanomaisia mielenosoittajia, myös nuoria ja naisia, vastaan käyttämän väkivallan sekä lukuisat kidutukset ja seksuaaliset väkivallanteot. Se kehottaa viranomaisia vapauttamaan välittömästi ja ehdoitta kaikki mielivaltaisesti pidätetyt henkilöt, myös poliittiset vangit ja tiedotusvälineiden työntekijät. Neuvosto kehottaa painokkaasti Valko-Venäjän viranomaisia tutkimaan perusteellisesti kaikki ihmisoikeusloukkaukset ja -rikkomukset sekä lopettamaan demokratialiikkeeseen osallistuvien henkilöiden, riippumattomien tiedotusvälineiden edustajien ja kansalaisyhteiskunnan edustajien, myös koordinoitineuvoston jäsenten, vainon sekä takaamaan edellytykset Valko-Venäjän kansalaisten mielipiteen-, sanan- ja kokoontumisvapauden käyttämiselle.
6. EU aikoo päättäväisesti puuttua Valko-Venäjän ihmisoikeustilanteeseen ja aktivoida kansainvälisen yhteisön, myös YK:n ihmisoikeusneuvoston, Etyjin ja Euroopan neuvoston, Valko-Venäjän kansan tueksi. Neuvosto suhtautuu myönteisesti YK:n ihmisoikeusneuvoston 45. istunnossa hyväksyttyyn päätöslauselmaan Valko-Venäjän ihmisoikeustilanteesta ja kehottaa Valko-Venäjää toteuttamaan ja sallimaan Valko-Venäjää käsittelevän YK:n erityisraportoinnin täyden pääsyn maahan ja yhteistyön muiden YK:n erityisraportointien kanssa. EU pitää valitettavana, ettei Valko-Venäjä ole tehnyt yhteistyötä Valko-Venäjän ihmisoikeusloukkauksien tutkimiseen valtuutetun Etyjin Moskovan mekanismin puitteissa.
7. Neuvosto määräsi presidentinvaaleihin liittyneestä vilpistä ja rauhanomaisten mielenosoitusten väkivaltaisista tukahduttamistoimista vastuussa oleville henkilöille pakotteita, joihin kuuluvat matkustuskielto ja varojen jäädyttäminen. Pakotteiden kohteena olevien henkilöiden luetteloa tarkistetaan jatkuvasti. EU on asteittaisen toimintatapansa mukaisesti valmis määrittämään lisää rajoittavia toimenpiteitä myös yhteisöille ja korkearvoisille virkamiehille, kuten Aleksandr Lukašenkalle.

8. Neuvosto päätti tilanteen kehityksen vuoksi tarkastella EU:n suhteita Valko-Venäjään.
- EU aikoo
- a) vähentää asteittain kahdenvälistä yhteistyötä Valko-Venäjän keskusviranomaisten kanssa ja lisätä tukeaan Valko-Venäjän kansalle ja kansalaisyhteiskunnalle; jättää tämän yhteistyön ulkopuolelle ihmisoikeusloukkauksista ja -rikkomuksista vastuussa olevat instituutiot;
 - b) mukauttaa Valko-Venäjälle annettavaa EU:n kahdenvälistä rahoitustukea varmistaakseen, että kaikki maan kansalaiset hyötyvät siitä, suuntaamalla sen mahdollisimman hyvin pois keskusviranomaisilta kohti valtiosta riippumattomia, paikallisia ja alueellisia toimijoita, myös rajatylittävien yhteistyöohjelmien kautta;
 - c) jatkaa yhteistyötä Valko-Venäjän kanssa EU:lle ja Valko-Venäjän yhteiskunnalle tärkeissä asioissa;
 - d) jatkaa ei-poliittisen tason yhteistyötä Valko-Venäjän kanssa itäisen kumppanuuden monenvälisissä puitteissa sulkien sen ulkopuolelle ihmisoikeusloukkauksista vastuussa olevat instituutiot ja tiivistää yhteistyötä keskeisten valtiosta riippumattomien valkovenäläisten sidosryhmien kanssa.

Edellä esitetyn päätöksen valossa Euroopan investointipankki tarkastelee uudelleen toimintaansa Valko-Venäjällä. EU:n jäsenvaltiot koordinoivat kantansa tämän mukaisesti myös Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin (EBRD) hallintoneuvostossa.

9. EU pysyy Valko-Venäjän kansan rinnalla ja on antanut välittömästi käyttöön lisävaroja väkivallan uhreille, kansalaisjärjestöille ja riippumattomille tiedotusvälineille.
- EU suunnittelee toimia kiireellisen keskipitkän aikavälin lisätuen tarjoamiseksi Valko-Venäjän kansalaisyhteiskunnalle, myös nuorille, haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille ja riippumattomille tiedotusvälineille sekä yksityissektorille ja terveydenhuoltoalalle.

10. Neuvosto korostaa ihmisten välisten yhteyksien merkitystä. Viisumikäytäntöjen helpottamista koskevan sopimuksen tekeminen oli tärkeä askel oikeaan suuntaan. Valkovenäläisillä on jatkossakin mahdollisuus osallistua eurooppalaisiin vaihto-ohjelmiin, kuten Erasmus+- ja Horisontti Eurooppa -ohjelmiin, sekä itäisen kumppanuuden aloitteisiin. EU jatkaa maanpaossa Vilnassa toimivan valkovenäläisen European Humanities University -yliopiston tukemista ja tarjoaa lisää stipendejä ja liikkuvuusohjelmia.
11. Neuvosto korostaa, että ydinlaitosten turvallisuus ja turvajärjestelyt ovat EU:n keskeinen prioriteetti ja edelleen erittäin tärkeä tekijä EU:n suhteissa Valko-Venäjään. Neuvosto viittaa 12. joulukuuta 2019 ja 2. lokakuuta 2020 annettuihin Eurooppa-neuvoston päätelmiin ja kehottaa Valko-Venäjää noudattamaan korkeimpia kansainvälisiä ympäristö- ja turvallisuusnormeja ja panemaan viipymättä täytäntöön EU:n stressitestien perusteella laatimat suositukset. Tältä osin se korostaa, että Valko-Venäjän on tärkeää tehdä yhteistyötä Euroopan ydinturvallisuusviranomaisten ryhmän (ENSREG) kanssa stressitestiprosessissa, jossa ENSREG virallisesti seuraa ja arvioi Valko-Venäjän kansallisen toimintasuunnitelman kiireellistä täytäntöönpanoa.
12. Neuvosto korostaa, että EU on valmis merkittävästi lisäämään poliittista sitoutumistaan, alakohtaista yhteistyötä ja Valko-Venäjälle antamaansa rahoitustukea edellyttäen, että maan viranomaiset kunnioittavat demokratian, oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien periaatteita ja
- a) lopettavat kaikki tukahduttamistoimet ja ihmisoikeusloukkaukset, jotka kohdistuvat demokratialiikkeeseen osallistuviin henkilöihin, riippumattomien tiedotusvälineiden edustajiin ja kansalaisyhteiskunnan edustajiin;
 - b) vapauttavat poliittiset vangit, palauttavat heidän maineensa ja antavat heille rahallisen korvauksen vankeusajasta;
 - c) tarjoavat turvalliset olosuhteet poliittisten pakolaisten ja maanpakoon ajettujen paluulle;
 - d) edistävät vakaata, uskottavaa ja osallistavaa poliittista prosessia, joka johtaa vapaisiin ja oikeudenmukaisiin vaaleihin Etyjin/ODIHR:n valvonnassa;
 - e) takaavat ihmisoikeuksien kunnioittamisen, mukaan lukien mielipiteen- ja sananvapaus, tiedonvälityksen vapaus, kokoontumis- ja yhdistymisvapaus sekä tiedotusvälineiden vapaus.

13. Neuvosto vahvistaa, että EU on valmis tukemaan Valko-Venäjän rauhanomaista siirtymistä demokratiaan. Jos demokratiaan siirtyminen toteutuu, EU voi Valko-Venäjän hallituksen pyynnöstä käyttää useita välineitä itäisen kumppanuuden politiikan mukaisesti. Seuraavia toimia voitaisiin harkita:
- a) aloitetaan neuvottelut EU:n ja Valko-Venäjän välisestä puitesopimuksesta;
 - b) vahvistetaan alakohtaista yhteistyötä ja lisätään osallistumista EU:n ohjelmiin ja yhteistyötä EU:n virastojen kanssa;
 - c) käynnistetään demokraattiselle Valko-Venäjälle annettavaa taloudellista tukea koskeva kokonaisvaltainen suunnitelma, johon sisältyy
 - huomattava taloudellinen ja tekninen tuki institutionaalisille uudistuksille ja talouskehitykselle monivuotisen rahoituskehityksen puitteissa;
 - neuvottelujen jatkaminen lisä uudistuksista, joita tarvitaan EU:n makrotaloudellisen rahoitusavun saamiseksi;
 - EIP:n ja Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin toimien huomattava lisääminen.

EU tukisi myös edelleen Valko-Venäjää sen pyrkimyksissä liittyä Maailman kauppajärjestöön.

Neuvosto muistuttaa, että itäisen kumppanuuden puitteissa tiiviimpi yhteistyö ja edistyminen viisumipolitiikan alalla, kuten viisumivapautta koskevan vuoropuhelun aloittaminen, on mahdollista aikanaan tilanteen niin salliessa. Edellytyksenä on, että viisumikäytäntöjen helpottamista ja takaisinottoa koskevat sopimukset pannaan täytäntöön kestävällä ja tehokkaalla tavalla ja että liikkuvuus on hyvin hallittua ja turvallista.

14. Neuvosto on edelleen vaikuttanut Valko-Venäjän kansan sinnikkyydestä ja heidän sitoutumisestaan maansa demokraattiseen tulevaisuuteen. Valko-Venäjän kansa ansaitsee parempaa, ja sen vaatimukseen uusista, vapaista ja oikeudenmukaisista vaaleista olisi vastattava myöntävästi. Ainoastaan osallistava kansallinen vuoropuhelu laajemman yhteiskunnan, erityisesti koordinoituneuvoston, kanssa voi johtaa kriisin rauhanomaiseen ja kestävään ratkaisuun. EU odottaa, että kaikki Valko-Venäjän kumppanit tukevat tätä vuoropuhelua. EU tukee tätä tavoitetta ja seisoo Valko-Venäjän kansan rinnalla.
-